

Přednáška č.6

II. pilíř sociálního zabezpečení (ČR) - Státní sociální podpora

Životní minimum obecně

Definice životního a existenčního minima

- ▶ **Životní minimum** je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.
  - ▶ **Existenční minimum** je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití
- **využití pro stanovení oficiálních hranic chudoby**

Životní minimum obecně

- ▶ 2 základní metody stanovení ŽM:
  - a) Absolutní
  - b) Relativní
- ▶ 2 způsoby stanovení konkrétní částky ŽM:
  - a) Souhrnný způsob
  - b) Skladebný způsob

Životní minimum v ČR

- ▶ **Je stanoveno v zákoně č. 110/2006 o životním a existenčním minimu**
- ▶ Životní minimum ani existenční minimum **nezahrnují nezbytné náklady na bydlení.**
- ▶ Skladebný princip (buď ŽM jednotlivce nebo ŽM společně posuzovaných osob)

Společně posuzované osoby

- **rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,**
- **manželé,**
- **rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,**
- **jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby**

Částky životního minima v Kč za měsíc

- ▶ pro jednotlivce 3126
- ▶ pro první dospělou osobu v domácnosti 2880
- ▶ pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti 2600
- ▶ pro nezaopatřené dítě ve věku
  - do 6 let 1600
  - 6 až 15 let 1960
  - 15 až 26 let (nezaopatřené) 2250

- ▶ ŽM je součtem všech částek ŽM jednotlivých členů domácnosti.

Životní minimum v ČR

Příklady životního minima různých typů domácností
v Kč za měsíc

jednotlivec	3126
2 dospělí	$2880 + 2\ 600 = 5\ 480$
1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let	$2\ 880 + 1\ 600 = 4\ 480$
2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let	$2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600 = 7\ 080$
2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let	$2\ 880 + 2\ 600 + 1960 + 2250 = 9\ 690$
2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let	$2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600 + 1960 + 2250 = 11\ 290$

Životní minimum v ČR

Započitatelné příjmy

všechny **čisté peněžní příjmy** jednotlivce nebo společně posuzovaných osob, ale existují výjimky, které se do příjmů k porovnání s ŽM nezapočítávají.

Valorizace životního a existenčního minima

- ▶ **vždy od 1. ledna podle skutečného vývoje spotřebitelských cen, pokud** náklady na výživu a na ostatní základní osobní potřeby **přesáhnou** ve stanoveném rozhodném období **5 %**.

Využití ŽM a EM

- ▶ Dávky pomoci v hmotné nouzi
- ▶ Dávky SSP
- ▶ V soudní praxi pro stanovení alimentálních povinností, v případě exekucí, koeficienty u hypoték

Státní sociální podpora

V tomto systému jsou občané povinné státem zabezpečeni pro případ státem uznané sociální události, na kterou se není možné předem připravit.

Vývoj

A. Období 1989-1995

Soustava společenské pomoci rodinám s dětmi byla tvořena následujícími prvky:

- ▶ *Přímá finanční pomoc rodinám s dětmi*
  - ▶ *Nepřímá finanční pomoc*
  - ▶ *Služby*
  - ▶ *Naturální pomoc*
- *princip univerzality*

Státní sociální podpora

B.1995 – dosud

System státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

System sociální podpory sleduje následující principy

- princip participace
- princip adresnosti
- princip solidarity

Státní sociální podpora

Dávky státní sociální podpory (1995 – dosud)

System rozlišuje dva druhy dávek (MPSV, 2006):

- ▶ dávky poskytované v závislosti na příjmu (vertikální)-testované:
  - přídavek na dítě,
  - sociální příplatek,
  - příspěvek na bydlení

- ▶ dávky poskytované bez ohledu na výši příjmu (horizontální) - netestované:
  - rodičovský příspěvek,
  - dávky pěstounské péče,
  - porodné
  - pohřebné.

Státní sociální podpora

Dávky státní sociální podpory (1995 – dosud)

- ▶ Jednotlivé dávky jsou financovány z daní, tedy ze státního rozpočtu
- ▶ Celá konstrukce dávek SSP je odvozena od ŽM, které slouží ke stanovení nároků a výše jednotlivých dávek
- ▶ Příjmy rozhodné pro nárok na dávky SSP: příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti, dále dávky nemocenského a důchodového zabezpečení a podpora v nezaměstnanosti → **započítávají se čisté příjmy**

Státní sociální podpora

A. Příjmově testované dávky SSP

1. Přídavek na dítě

- Nárok na přídavek mají rodiny s příjmem do 2,4násobku částky svého životního minima. Přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi.

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídavku na dítě od 1. 1. 2008 v Kč měsíčně
do 6 let	500
od 6 do 15 let	610
od 15 do 26 let	700

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Životní minimum rodiny	Hranice rozhodného příjmu v Kč měsíčně pro nárok na přídavek na dítě od 1. 1. 2008 (2,4násobek životního minima rodiny)
jedno do 6 let	7 080	16 992
dvě 5, 8 let	9 040	21 696
tři 5, 8, 12 let	11 000	26 400
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	31 800

Státní sociální podpora

A. Příjmově testované dávky SSP

2. Sociální příplatek

- ▶ Cílem dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečováním jejich potřeb.
- ▶ Nárok na sociální příplatek je vázán na péči o nezaopatřené dítě a na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v předchozím kalendářním čtvrtletí musí být nižší než 2,0 násobek ŽM rodiny.
- ▶ Výše sociálního příplatku je výrazně diferencovaná. Se zvyšujícím se příjmem rodiny se příplatek postupně snižuje ($SP = \check{Z}MD - (\check{Z}MD \times P) / \check{Z}MR \times 2,0$)

Státní sociální podpora

A. Příjmově testované dávky SSP

3. Příspěvek na bydlení

Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník nebo nájemce bytu, bez ohledu na to, zde jde o byt obecní, družstevní, v soukromém vlastnictví nebo bydlení ve vlastním domě, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže:

- Jestliže 30 % příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň
- Těchto 30 % příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem

Státní sociální podpora

A. Příjmově testované dávky SSP

3. Příspěvek na bydlení

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	4 182	3 383	3 155	2 895	2 747
2	6 091	4 998	4 686	4 331	4 128
3	8 401	6 971	6 563	6 099	5 834
4 a více	10 549	8 824	8 332	7 772	7 453

Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	2 653	2 653	2 653	2 653	2 653
2	4 055	4 055	4 055	4 055	4 055
3	5 763	5 763	5 763	5 763	5 763
4 a více	7 385	7 385	7 385	7 385	7 385

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

1. Rodičovský příspěvek

- ▶ Na rodičovský příspěvek má rodič nárok, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku nebo do 7 let, je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené. Při poskytování této dávky není testován příjem rodiny.

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

1. Rodičovský příspěvek

- ▶ Příjem rodiče není sledován
- ▶ Rodičovský příspěvek nenáleží, jestliže v rodině jeden z rodičů má z dávek nemocenského pojištění nárok po celý kalendářní měsíc na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem
- ▶ Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu do dvou, tří nebo čtyř let dítěte.
- ▶ Rodičovský příspěvek je stanoven ve třech výších daných v pevných měsíčních částkách:
  - zvýšená výměra 11 400 Kč,
  - základní výměra 7 600 Kč,
  - snížená výměra 3 800 Kč.

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

2. Pohřebné

- ▶ Pohřebné náleží osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR
- ▶ Výše pohřebného je stanovena pevnou částkou, a to ve výši 5 000 Kč

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

3. Porodné

- ▶ Porodné je dávka, kterou se matce jednorázově přispívá na náklady související s narozením dítěte.
- ▶ Od 1.1 2008 je porodné stanoveno pevnou částkou v jednotné výši 13 000 Kč na každé narozené dítě

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

5. Dávky pěstounské péče

- ▶ Těmito dávkami se přispívá na potřeby spojené s péčí o dítě, o které se vlastní rodiče nemohou nebo nechtějí starat.
- ▶ Jsou čtyři.

a) Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

- Představuje nárok dítěte svěřeného do pěstounské péči. Příspěvek se poskytuje do dosažení zletilosti dítěte nebo nejdéle do 26 let, jestliže jde o nezaopatřené dítě.
- Výše příspěvku dítěte činí 2,3 násobek ŽM dítěte, v případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient zvyšuje úměrně stupni postižení

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

5. Dávky pěstounské péče

a) Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči od 1. 1. 2007 měsíčně v Kč				
Nezaopatřené dítě ve věku	zdravé dítě	dlouhodobě nemocné	dlouhodobě zdravotně postižené	dlouhodobě těžce zdravotně postižené
	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
do 6 let	3 680	3 760	4 640	4 960
od 6 do 15 let	4 508	4 606	5 684	6 076
od 15 do 26 let	5 175	5 288	6 525	6 975

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

5. Dávky pěstounské péče

b) Odměna pěstouna

- Odměna pěstouna je určitým způsobem společenské uznání osobě pečující o cizí dítě v pěstounské péči.
- Výše odměny činí součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,0 za každé svěřené dítě (tj. 3126 Kč měsíčně za jedno dítě)
- Na odměnu pěstouna ve zvláštních případech má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o 3 svěřené děti nebo alespoň jedno, které je závislé na pomoci jiné osoby (koeficient se zvyšuje na 5,5)
- Posuzuje se zda pěstoun je výdělečně činný či není (=zvláštní případ)

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

5. Dávky pěstounské péče

c) Příspěvek při převzetí dítěte

- Účelem příspěvku při převzetí dítěte je přispět na nákup potřebných věcí pro dítě přicházející do náhradní rodinné péče.
- Od 1. 1. 2008 je výše příspěvku stanovena pevnými částkami podle věku dítěte (platí i 2009)

Příspěvek při převzetí dítěte v Kč			
do 31. 12. 2007		od 1. 1. 2008	
Věk dítěte	Příspěvek	Věk dítěte	Příspěvek
do 6 let	7 120	do 6 let	8 000
6-15 let	8 722	6-15 let	9 000
15 - 26 let	10 013	15 - 26 let	10 000

Státní sociální podpora

B. Příjmově netestované dávky SSP

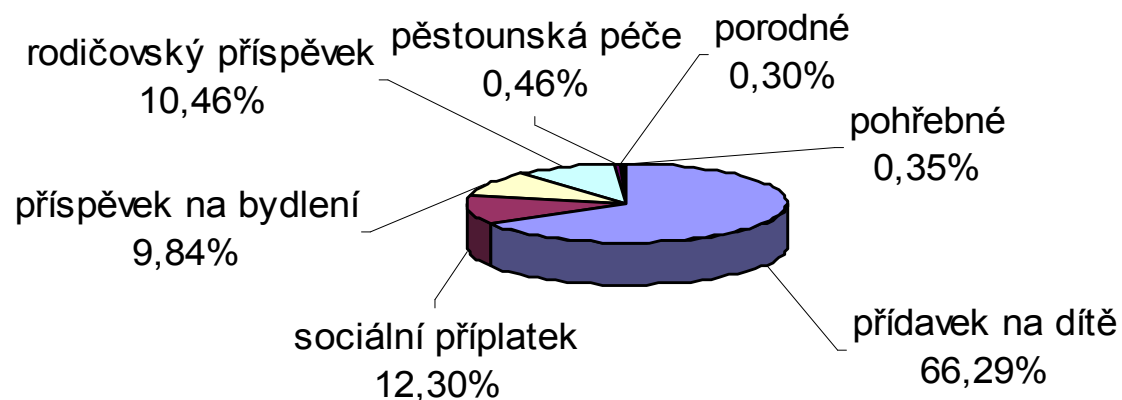
5. Dávky pěstounské péče

d) Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

- Náleží pěstounovi, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti
- Příspěvek je poskytován ve výši 70 % pořizovací ceny vozidla, maximálně však 100 tisíc korun .

Podíl jednotlivých dávek SSP na celkovém počtu přiznaných dávek, 1. pol. 2005.

Podíl jednotlivých dávek SSP na celkovém počtu přiznaných dávek

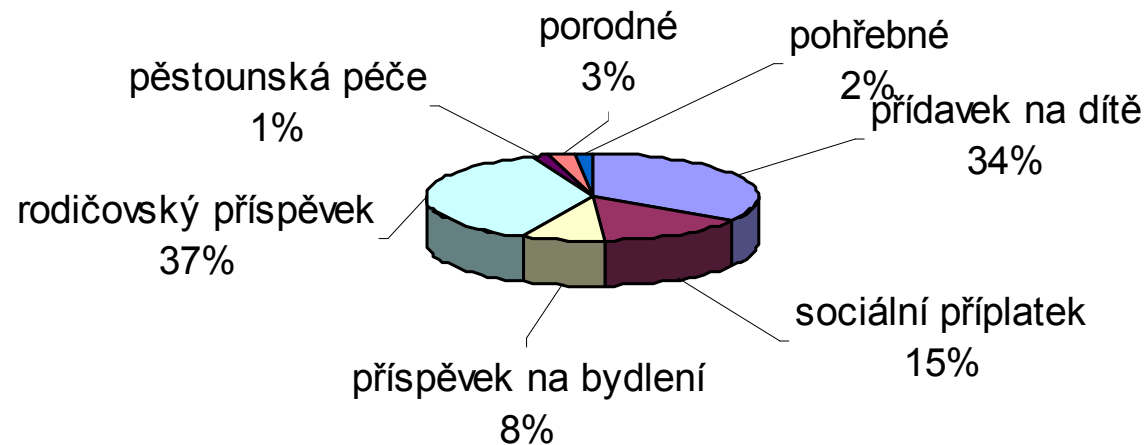

Zdroj: www.czso.cz

Podíl jednotlivých dávek SSP na celkové vyplacené částce, 1. pol. 2005.

Podíl jednotlivých dávek SSP na celkové vyplacené částce

Zdroj: www.czso.cz

Vývoj dávek státní sociální podpory, 2000 – 2003 (mil. Kč, % HDP).

	dávký v mil Kč				dávký jako % HDP			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
přídavky na dítě	12 748	12 799	13 353	12 519	0,59 %	0,55 %	0,55 %	0,49 %
sociální příplatek	6 199	6 041	6 271	5 822	0,29 %	0,26 %	0,26 %	0,23 %
příspěvek na bydlení	2 518	2 699	3 028	2 835	0,12 %	0,12 %	0,13 %	0,11 %
příspěvek na dopravu	1 045	1 173	1 298	1 267	0,05 %	0,05 %	0,05 %	0,05 %
rodičovský příspěvek	7 692	7 701	8 022	7 964	0,36 %	0,33 %	0,33 %	0,31 %
zaopatřovací příspěvek	15	14	14	8	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
dávky pěstounské péče	339	366	395	407	0,02 %	0,02 %	0,02 %	0,02 %
porodné	581	616	791	807	0,03 %	0,03 %	0,03 %	0,03 %
polhřebné	540	528	529	549	0,03 %	0,02 %	0,02 %	0,02 %
DÁVKY SSP CELKEM	31 855	31 943	33 733	32 275	1,48 %	1,38 %	1,40 %	1,26 %

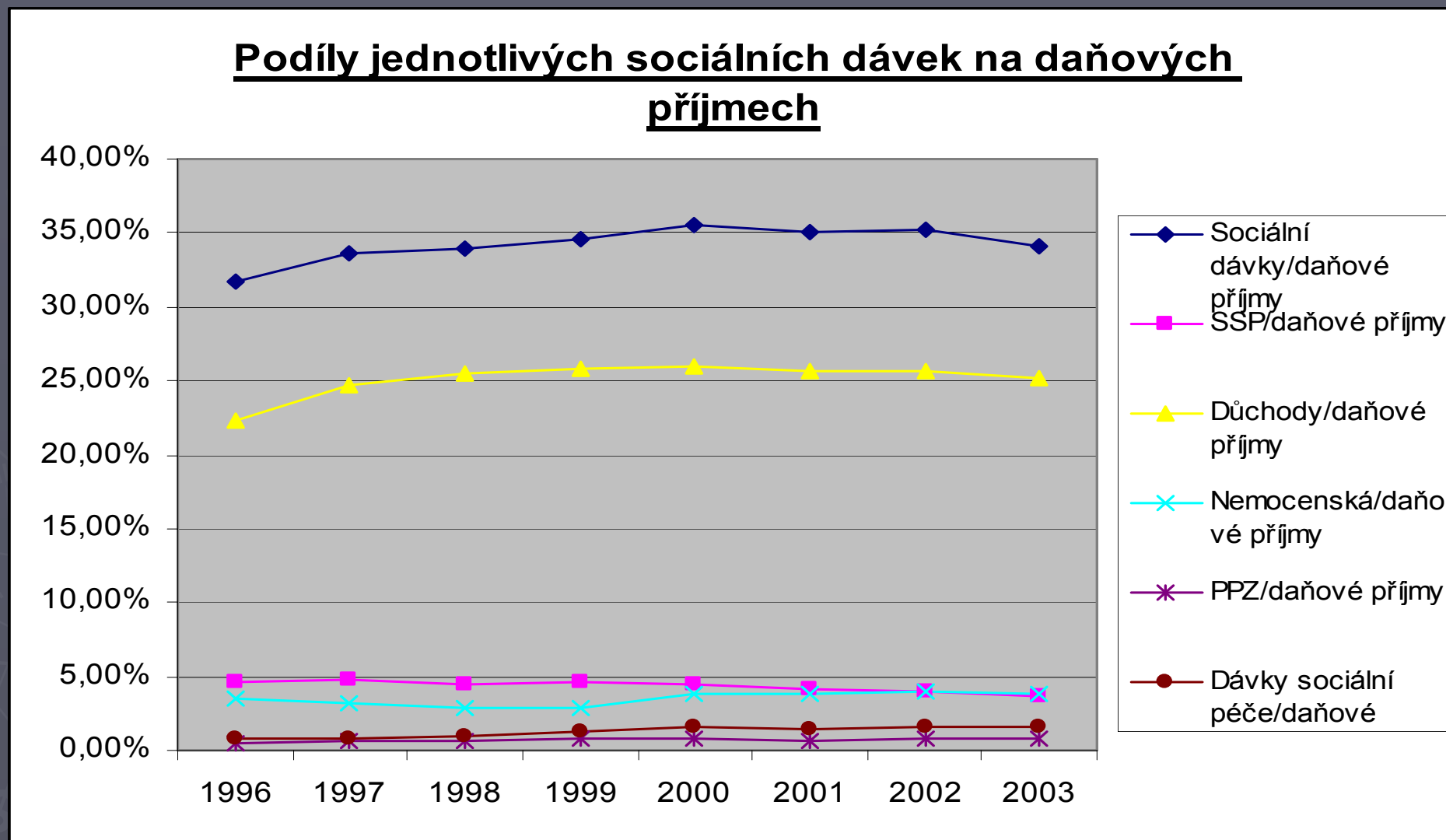
Zdroj: www.vupsv.cz,

Podíl jednotlivých sociálních dávek na daňových příjmech.

Roky	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Daňové příjmy celkem (mld. Kč)	569,8	610,6	652,6	688,2	721,1	782	833,1	894,7
Sociální dávky celkem (mld. Kč)	180,690	205,466	221,856	238,009	256,056	274,361	293,414	305,068
Sociální dávky/daňové příjmy	31,71%	33,65%	34,00%	34,58%	35,51%	35,08%	35,22%	34,10%
Dávky SSP (mld. Kč)	26,69	29,237	29,637	31,328	31,855	31,943	33,733	32,275
SSP/daňové příjmy	4,68%	4,79%	4,54%	4,55%	4,42%	4,08%	4,05%	3,61%
Důchody (mld. Kč)	127,58	151,115	166,121	177,854	186,852	201,11	213,648	225,833
Důchody/daňové příjmy	22,39%	24,75%	25,46%	25,84%	25,91%	25,72%	25,64%	25,24%
Nemocenská (mld. Kč)	20,41	19,794	18,533	19,287	27,205	29,585	32,609	34,307
Nemocenská/daňové příjmy	3,58%	3,24%	2,84%	2,80%	3,77%	3,78%	3,91%	3,83%
PPZ (mld. Kč)	2,66	3,42	4,194	5,709	5,68	5,229	6,209	6,949
PPZ/daňové příjmy	0,47%	0,56%	0,64%	0,83%	0,79%	0,67%	0,75%	0,78%
Sociální péče (mld. Kč)	4,17	5,195	6,644	9,268	11,276	11,646	13,23	14,148
Dávky sociální péče/daňové příjmy	0,73%	0,85%	1,02%	1,35%	1,56%	1,49%	1,59%	1,58%

Zdroj: www.vupsv.cz; Vlastní výpočty

Podíly jednotlivých sociálních dávek na daňových příjmech, 1996 – 2003

Zdroj: www.mfcr.cz; www.ihned.cz; Vlastní výpočty